

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Revizuirea Inițiativei UE privind polenizatorii – Un nou pact pentru polenizatori”

[COM(2023) 35 – final]

(2023/C 349/26)

Raportoare: **Jarmila DUBRAVSKÁ**

Coraportor: **Veselin MITOV**

Sesizare	Comisia Europeană, 24.1.2023
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	28.6.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	13.7.2023
Sesiunea plenară nr.	580
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	182/0/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) sprijină comunicarea ambițioasă a Comisiei ⁽¹⁾, care răspunde tendinței de declin al polenizatorilor sălbatici în UE. El consideră, însă, că, la cinci ani de la inițiativa inițială, progresele înregistrate sunt insuficiente, în special în ceea ce privește obținerea datelor necesare, care ar impulsiona măsurile de politică. CESE constată lipsa unei guvernante clare în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor propuse și îndeamnă statele membre să aprobe rapid comunicarea actuală.

1.2. Declinul polenizatorilor este atribuit unei game variate de factori, precum insuficiența surselor de alimente, lipsa practicilor de rotație a culturilor, gestionarea pesticidelor în diferite state membre, consumul de pesticide pe hectar de suprafață agricolă, comportamentul locuitorilor din mediul urban și rural, invazia speciilor alogene de insecte și plante, prădătorii, metodele de gestionare ale apicultorilor, infecțiile patogene, inclusiv virusurile, și aspectele legate de schimbările climatice. Comitetul salută introducerea unui sistem paneuropean de monitorizare și reglementare a polenizatorilor (EU-PoMS).

1.3. CESE consideră că este esențial să se consolideze capacitatea administrativă în toate statele membre și să se îmbunătățească colaborarea între autoritățile publice, părțile interesate private, instituțiile de cercetare și părțile interesate din domeniul agricol. De asemenea, Comitetul evidențiază deficitul de specialiști din acest domeniu.

1.4. Comitetul solicită insistent o finanțare semnificativă pentru cercetare, dezvoltare și inovare, pentru strângerea de date științifice esențiale și pentru inițiative adecvate în vederea inversării declinului populațiilor de polenizatori, inclusiv în cadrul programului Orizont Europa. Coordonarea la nivelul UE este esențială pentru a garanta consolidarea și analizarea datelor naționale printr-o platformă specifică a UE pentru polenizatori, care să permită accesul deschis la date.

1.5. CESE susține crearea unui program și a unei strategii pentru zone urbane favorabile polenizatorilor, care să consolideze practici de gestionare a utilizării terenurilor menite să stimuleze diversitatea polenizatorilor și să conserve habitatele naturale din regiunile urbane și periurbane.

1.6. Pentru a realiza progrese semnificative, UE și statele membre trebuie să se angajeze rapid în schimburi de cunoștințe și să concentreze cercetarea în domeniul practicilor agricole durabile și a metodelor eficiente de combatere integrată a dăunătorilor.

⁽¹⁾ COM(2023) 35 final.

1.7. CESE solicită o educare adecvată a fermierilor în ceea ce privește măsurile de mediu, care să fie asigurată prin sisteme de consiliere agricolă naționale și regionale și să acopere aspecte legate de utilizarea unor pesticide cu risc scăzut, ce nu prezintă risc pentru polenizatori, și de combaterea integrată a dăunătorilor. Este nevoie și de programe de formare menite să îmbunătățească cunoștințele despre ecologia polenizatorilor, identificarea acestora și refacerea habitatelor.

1.8. Comitetul solicită un studiu al UE menit să ofere date precise privind impactul radiațiilor electromagnetice emise de antenele de telecomunicații asupra polenizatorilor sălbatici în habitatele lor naturale și privind măsurile de politică necesare pentru asigurarea unei protecții eficiente a polenizatorilor.

1.9. CESE subliniază necesitatea unui indicator pentru poluarea luminoasă la nivelul UE, utilizând date satelitare, pentru a evalua și a observa efectele regionale și locale asupra polenizatorilor.

1.10. Comitetul salută solicitarea adresată de Comisie Comitetului Regiunilor, de a sprijini punerea în aplicare a inițiativei referitoare la polenizatori, însă este dezamăgit de faptul că CESE nu a fost menționat niciodată până acum în cele două inițiative, în special în ceea ce privește capacitatea sa de a promova această strategie în rândul diverselor categorii de părți interesate, printre altele printr-o sensibilizare sporită a partenerilor sociali naționali, a organizațiilor societății civile și a cetățenilor.

1.11. Comitetul subliniază necesitatea unei finanțări adecvate pentru a îndeplini așteptările evidențiate în comunicarea Comisiei și a asigura coerența între diferitele măsuri și instrumente de politică ce afectează conservarea polenizatorilor sălbatici. De asemenea, trebuie oferită finanțare pentru a informa mai bine publicul larg cu privire la declinul polenizatorilor și impactul asupra vieților noastre, dar și cu privire la impactul neluării de măsuri asupra viitoarelor generații.

1.12. Punerea în aplicare a unor măsuri solide este esențială pentru protejarea polenizatorilor sălbatici în timpul procesului de evaluare a riscurilor pesticidelor și al fazei de utilizare. CESE solicită o transparență sporită în ceea ce privește utilizarea pesticidelor pe teritoriul UE și în țările terțe.

1.13. Soluția cea mai eficientă este să se ajungă la un acord la nivel mondial pentru reducerea utilizării pesticidelor sintetice, asigurând un angajament universal și o concurență echitabilă. Deși pare o misiune dificilă, este necesară o abordare globală și trebuie depuse eforturi sporite în cadrul negocierilor internaționale. În acest sens, se impune, printre altele, o dezbateră serioasă legată de interzicerea exportului către țări terțe a acelor pesticide a căror utilizare este deja interzisă în UE.

2. Observații generale

2.1. Recunoașterea beneficiilor esențiale ale polenizatorilor și ale serviciilor ecosistemice furnizate de aceștia este fundamentală pentru atingerea mai multora dintre obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU. Polenizatorii sunt un indicator esențial pentru stabilirea stării de sănătate a mediului nostru, oferind beneficii economice, sociale și culturale indispensabile.

2.2. Comisia a pregătit o revizuire a inițiativei UE privind polenizatorii, care își propune să răspundă tendinței de declin al polenizatorilor sălbatici în UE. CESE sprijină această comunicare ambițioasă, însă ajunge la concluzia că, la cinci ani de la inițiativa inițială, s-au înregistrat puține progrese, mai ales în ceea ce privește disponibilitatea tuturor datelor necesare care ar determina efectiv accelerarea măsurilor de politică.

2.3. Polenizatorii nu sunt doar un element esențial al ecosistemelor funcționale, ci și baza vieții de pe planeta noastră. Sunt cunoscute mii de specii diferite de polenizatori sălbatici, albinele fiind cea mai renumită dintre ele. Diferiți factori afectează declinul polenizatorilor sălbatici, iar CESE subliniază importanța utilizării principiului precauției pentru a-i proteja.

2.4. CESE apreciază planurile ambițioase prevăzute în această comunicare, însă constată că lista de proiecte viitoare este lungă și că va fi nevoie de termene suficiente. Având în vedere presiunea timpului, CESE s-ar fi așteptat la măsuri și acțiuni clare pe termen scurt, care să valorifice învățămintele desprinse până în prezent, pe baza raportului privind inițiativa inițială referitoare la polenizatori⁽²⁾. Comitetul evidențiază nevoia unor măsuri transsectoriale – și totodată imediate – la nivelul statelor membre și salută introducerea unui sistem paneuropean pentru monitorizarea și gestionarea polenizatorilor (UE-PoMS).

⁽²⁾ COM(2021) 261 final.

2.5. CESE îndeamnă statele membre să se pună rapid de acord și să se implice în măsurile care trebuie luate pe termen scurt, mediu și lung și speră că actuala comunicare va fi aprobată rapid.

2.6. *Factori care influențează declinul polenizatorilor*

2.6.1. Există numeroși factori care afectează apariția polenizatorilor în sălbăticie⁽³⁾. Printre cei mai importanți se numără mediul, lipsa rotației culturilor și accentul pus de fermieri pe maximizarea producției, dar și comportamentul locuitorilor din mediul urban și rural. Declinul polenizatorilor se poate datora și altor factori, precum insuficiența surselor de alimente, atacurile unor specii invazive de insecte și plante, prădătorii, gestionarea pesticidelor în zonele rurale și urbane, practicile de gestionare a stupilor aplicate de apicultori și, mai ales, infecțiile patogene, inclusiv virusurile, și factorii schimbărilor climatice.

2.6.2. Comitetul constată că există o relație clară între declinul polenizatorilor și cantitatea de pesticide utilizată pe hectarul de teren agricol și producția alimentară din statele membre⁽⁴⁾. Autorizarea de urgență a utilizării pesticidelor de către statele membre reprezintă un exemplu de problemă concretă privind gestionarea eficientă a protecției plantelor și asigurarea calității și cantității producției. Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară a stabilit că erau disponibile alternative pentru numai aproximativ o treime dintre excepțiile de la derogările de urgență în ceea ce privește utilizarea acestor neonicotinoide. CESE reamintește hotărârea Curții Europene de Justiție din 19 ianuarie 2023 în cauza C-162/21, conform căreia statele membre nu pot acorda noi autorizații de urgență pentru produsele care conțin neonicotinoide.

3. **PRIORITATEA I: Îmbunătățirea cunoștințelor privind declinul polenizatorilor, cauzele și consecințele acestuia**

3.1. CESE consideră că trebuie neapărat sporite capacitatea administrativă în statele membre și cooperarea dintre autoritățile publice și părțile interesate private, inclusiv institutele de cercetare și oamenii de știință, fără a lăsa în urmă sectorul agricol.

3.2. Împărtășirea cunoștințelor și a expertizei și conlucrarea diferitelor părți interesate sunt fundamentale pentru elaborarea unor măsuri eficiente din punctul de vedere al costurilor și pentru valorificarea sinergiilor. O astfel de abordare cuprinzătoare necesită o colaborare eficientă între responsabilii cu elaborarea politicilor, părțile interesate și publicul larg.

3.3. CESE constată că, pe lângă reducerea populațiilor de polenizatori, există și un deficit de experți în domeniu. Eforturile naționale pentru asigurarea colectării datelor trebuie coordonate la nivelul UE, inclusiv în ceea ce privește culegerea și analiza datelor, într-o platformă a UE dedicată polenizatorilor, care să faciliteze accesul deschis la date. O astfel de platformă permite participarea la un efort colectiv, construind o comunitate de date cu sursă deschisă și un repertoriu de algoritmi și modele verificate.

3.4. Comitetul solicită alocarea unei finanțări concrete și semnificative pentru CDI, pentru a colecta toate informațiile științifice necesare și a urmări inițiativele adecvate pentru inversarea declinului polenizatorilor.

3.5. CESE apreciază faptul că, după adoptarea inițiativei inițiale, Comisia a integrat o temă specifică privind polenizatorii în programul de lucru pentru perioada 2018-2020 pentru programul Orizont 2020. Finanțarea suplimentară pentru cercetarea privind polenizatorii trebuie alocată în cadrul programului Orizont Europa, inclusiv, dar nu numai, pentru cercetarea referitoare la motivele declinului și pentru monitorizarea speciilor și a populațiilor de polenizatori din UE, inclusiv în zonele urbane.

4. **PRIORITATEA II: Îmbunătățirea conservării polenizatorilor și combaterea cauzelor declinului acestora**

4.1. CESE recunoaște importanța disponibilității datelor privind polenizatorii pentru definirea în continuare a strategiilor pentru conservarea polenizatorilor și speră ca obiectivele specifice și cuantificabile de la nivelul UE și al statelor membre să restabilească populațiile și habitatele polenizatorilor în UE.

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Inițiativa cetățenească europeană „Salvați albinele și fermierii!” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 100, 16.3.2023, p. 45).

⁽⁴⁾ Eurostat, *Agri-environmental indicator – consumption of pesticides* („Indicator de agromediu – consumul de pesticide”).

4.2. CESE sugerează că o măsură inițială fundamentală constă în cartografierea habitatelor urbane și a rețelelor actuale și posibile pentru polenizatori și sprijină inițiativa Comisiei de încurajare a orașelor să implementeze orientările pentru orașele care asigură un mediu favorabil pentru polenizatori ⁽⁵⁾. În plus, CESE susține crearea unui program și a unei viziuni pentru orașe care să asigure un mediu favorabil pentru polenizatori, dezvoltând practicile de gestionare a utilizării terenurilor pentru a promova diversitatea polenizatorilor și a conserva zonele naturale din regiunile urbane și periurbane. Comitetul a susținut deja că „terenurile trebuie gestionate atent în toate statele membre, asigurând un echilibru adecvat între competitivitate și durabilitate și oferind oportunitățile de finanțare necesare” ⁽⁶⁾.

4.3. Pentru a stabili numărul și abundența polenizatorilor în mediul rural, este esențial să se creeze condiții adecvate prin gestionarea suprafețelor agricole. CESE subliniază că nu se pot realiza sisteme alimentare mai sustenabile în absența unor politici publice care să ofere un sprijin financiar adecvat fermierilor. Finanțarea din PAC nu este singura posibilitate de a gestiona sprijinul.

4.4. Orice măsură de stabilizare a distribuției polenizatorilor trebuie să fie evaluată în mod realist. Trebuie eliminate măsurile potențial contradictorii și trebuie promovate sistematic măsuri corespunzătoare. CESE consideră că nu există o guvernanta clară în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor propuse și consideră că va exista o discrepanță semnificativă între eforturile diferitelor state membre.

4.5. Variația semnificativă în ceea ce privește utilizarea pesticidelor pe hectarul de teren agricol între statele membre conduce la disparități nu numai în ceea ce privește conservarea naturii, ci și nivelul producției. UE și statele membre ar trebui să extindă rapid diseminarea cunoștințelor și să concentreze eforturile de cercetare asupra agroecologiei, a utilizării durabile a pesticidelor și a bunelor practici de gestionare integrată a dăunătorilor.

4.6. CESE recomandă punerea în aplicare a unui sistem transparent de control, pentru a asigura aceleași niveluri maxime ale reziduurilor pentru pesticidele din produsele alimentare de import precum cele stabilite pentru alimentele produse în Uniune. Comitetul a solicitat deja Comisiei să pună rapid în aplicare reciprocitatea standardelor, pentru a limita denaturarea concurenței pentru fermierii europeni ⁽⁷⁾. Consumatorii ar trebui protejați și ar trebui oferite produse de calitate, la prețuri corecte.

4.7. CESE solicită o educare adecvată a fermierilor în ceea ce privește măsurile de mediu, care să fie asigurată prin sisteme de consiliere agricolă naționale și regionale și să acopere aspecte legate de utilizarea unor pesticide cu risc scăzut și gestionarea integrată a dăunătorilor.

4.8. Până în 2024 trebuie dezvoltați indicatori privind starea populației de polenizatori, astfel încât indicatorii să poată fi evaluați în cadrul PAC. O măsură esențială constă în efectuarea unei evaluări cuprinzătoare a impactului PAC în ceea ce privește prevenirea declinului polenizatorilor și în încurajarea practicilor care să inverseze acest declin. Statele membre ar trebui să promoveze direcționarea fondurilor de asistență tehnică prevăzute în PAC către polenizatori, utilizând totodată fonduri suplimentare pentru protecția consumatorilor și a mediului.

4.9. Spațiile verzi acoperite cu flori reprezintă un rezervor adecvat pentru diferite specii de polenizatori și, fără îndoială, vor contribui la protecția polenizatorilor. Totuși, acestea ar putea reprezenta un risc pentru albine și pentru alți polenizatori dacă sunt amenajate în apropierea apelor subterane, iar pesticidele respective se află încă în sol. În acest scop, ar fi nevoie de fonduri pentru a cerceta și a dezvolta o metodologie clară pentru aceste spații verzi.

⁽⁵⁾ Comisia Europeană, *A guide for pollinator-friendly cities* („Orientări pentru orașele care asigură un mediu favorabil pentru polenizatori”).

⁽⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2018/841 în ceea ce privește domeniul de aplicare, simplificarea normelor de conformitate, stabilirea obiectivelor statelor membre pentru 2030 și angajamentul de a atinge în mod colectiv obiectivul de neutralitate climatică până în 2035 în sectorul exploatării terenurilor, al silviculturii și al agriculturii și a Regulamentului (UE) 2018/1999 în ceea ce privește îmbunătățirea monitorizării, a raportării, a urmării progreselor și a revizuirii [COM(2021) 554 final] (JO C 152, 6.4.2022, p. 192).

⁽⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor și de modificare a Regulamentului (UE) 2021/2115 [COM(2022) 305 final – 2022/0196 (COD)] (JO C 100, 16.3.2023, p. 137).

4.10. Potrivit anumitor studii științifice⁽⁸⁾, radiațiile electromagnetice emise de antenele de telecomunicații pot afecta populațiile de polenizatori sălbatici în habitatele lor naturale. În plus, în 2018, Comitetul științific pentru riscurile asupra sănătății și mediului și riscuri emergente (SCHEER) al Comisiei Europene a ajuns la concluzia că riscul ca radiațiile electromagnetice (în special cele legate de 5G) să afecteze negativ mediul este cel mai ridicat posibil⁽⁹⁾. Evaluări suplimentare efectuate de programul Eklipse, dar și de cercetători independenți au confirmat că câmpurile electromagnetice ar putea afecta populațiile de insecte⁽¹⁰⁾. Comitetul solicită un studiu al UE care să ofere date corecte în această privință, inclusiv referitor la măsurile de politică necesare pentru a asigura o protecție eficace a polenizatorilor.

4.11. CESE consideră că este necesar un indicator de măsurare a poluării luminoase la nivelul UE, pe baza datelor satelitare, pentru a evalua și a monitoriza impactul regional și local asupra polenizatorilor.

4.12. Fondurile oferite de politica de coeziune a UE pot fi utilizate pentru a investi în protejarea și refacerea naturii și a biodiversității, în atenuarea schimbărilor climatice și în asigurarea unei dezvoltări urbane sustenabile, precum implementarea infrastructurii verzi, bazate pe natură, pentru polenizatori. CESE apreciază recomandarea 11.2 a Comisiei în acest sens.

5. PRIORITATEA III: Mobilizarea societății și promovarea planificării strategice și a cooperării la toate nivelurile

5.1. CESE salută solicitarea adresată de Comisie Comitetului Regiunilor de a sprijini punerea în aplicare a inițiativei referitoare la polenizatori la nivelul autorităților locale și regionale. Totuși, Comitetul este dezamăgit că CESE nu a fost menționat deloc în această inițiativă⁽¹¹⁾ sau în inițiativa inițială⁽¹²⁾, mai ales din perspectiva rolului său de voce a societății civile din UE. El apreciază că CESE ar trebui să primească sarcini specifice pentru a promova această strategie în rândul diverselor categorii de părți interesate, printre altele printr-o sensibilizare sporită a partenerilor sociali naționali și a organizațiilor societății civile și cetățenilor.

5.2. Ar trebui utilizate instrumente de comunicare specifice pentru sensibilizarea cetățenilor în ceea ce privește declinul polenizatorilor și impactul său asupra vieților noastre – precum și impactul lipsei de măsuri (inclusiv implicațiile economice, sociale și de mediu pentru generațiile viitoare) – și pentru promovarea unor campanii de informare în mass-media publică din toate statele membre. Trebuie furnizate fonduri pentru a informa mai bine opinia publică, printre altele prin includerea unor spoturi publicitare scurte pe platformele de comunicare socială și în programele de televiziune, la ore de audiență maximă.

5.3. CESE recunoaște rolul important al Coaliției voluntarilor privind polenizatorii⁽¹³⁾, o platformă condusă de UE care cuprinde țări membre angajate în schimburi de cunoștințe și de bune practici, în acțiuni de cercetare privind conservarea polenizatorilor, de asistență reciprocă și cooperare.

5.4. CESE solicită organizarea de programe de formare menite să îmbunătățească cunoștințele privind ecologia polenizatorilor, identificarea și refacerea habitatelor, pentru consilieri agricoli, fermieri, silvicultori, administratorii de terenuri și specialiștii în urbanism.

6. Observații finale

6.1. Comisia a pregătit o listă prioritizată cu 42 de măsuri, cu termene clar stabilite. Pentru măsurile propuse, se recomandă stabilirea unui calendar detaliat pentru pregătire și testare ulterioară. Un program stabilit în acest mod va fi mai ușor de controlat și, totodată, mai ușor de realizat de către toți participanții.

6.2. CESE consideră că o colaborare eficace și alocarea adecvată a resurselor vor fi esențiale pentru a asigura consecvența între diversele măsuri și instrumente de politică ce afectează conservarea polenizatorilor sălbatici. Comitetul subliniază importanța corelării fondurilor pentru a răspunde așteptărilor din comunicarea Comisiei.

⁽⁸⁾ Electromagnetic radiation of mobile telecommunication antennas affects the abundance and composition of wild pollinators („Radiațiile electromagnetice ale antenelor de telecomunicații mobile afectează abundența și componența populațiilor de polenizatori sălbatici”).

⁽⁹⁾ SCHEER, *Statement on emerging health and environmental issues* („Declarație privind aspecte emergente legate de mediu și de sănătate”) (2018).

⁽¹⁰⁾ Risk to pollinators from anthropogenic electro-magnetic radiation (EMR) („Riscul prezentat de radiațiile electromagnetice antropice pentru polenizatori”).

⁽¹¹⁾ COM(2023) 35 final.

⁽¹²⁾ COM(2018) 395 final.

⁽¹³⁾ Coaliția voluntară privind polenizatorii, Promote Pollinators.

6.3. Este nevoie de mecanisme de protecție îmbunătățite pentru a proteja polenizatorii sălbatici în cadrul procesului de evaluare a riscurilor pesticidelor și al fazei de utilizare a acestora. Neadoptarea unei strategii îndrăznețe pentru combaterea pesticidelor pune în pericol viitorul albinelor și al altor polenizatori, întregul nostru ecosistem și siguranța alimentară a cetățenilor Uniunii Europene. Este nevoie de o transparență sporită în ceea ce privește utilizarea reală a pesticidelor în UE.

6.4. Comitetul este de părere că abordarea cea mai eficientă și soluția ideală este să se ajungă la un acord la nivel mondial pentru reducerea utilizării pesticidelor sintetice, asigurând un angajament la scară globală și o concurență economică echitabilă. Deși pare o misiune greu de dus la îndeplinire, este necesară o abordare globală și trebuie intensificate eforturile în cadrul negocierilor internaționale. În acest sens, se impune, printre altele, o dezbateră serioasă legată de interzicerea exportului către țări terțe a acelor pesticide a căror utilizare este deja interzisă în UE.

Bruxelles, 13 iulie 2023.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE
